

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора педагогічних наук, професора
Черкасова Володимира Федоровича
на дисертацію Юник Олесі Олегівни
«Формування позитивної репутації
викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності»
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми роботи та її зв'язок із науковими дослідженнями

Соціально-динамічні зміни сучасної цивілізації призводять до суттєвого збільшення обсягу інформації та висувають якісно нові вимоги до професійної діяльності викладачів закладів вищої освіти. Залежність означених установ від ринково-економічних детермінант розвитку суспільства активізує потребу в розробці інноваційних технологій формування позитивної репутації як закладів вищої освіти, так і їх фахівців. За такого підходу дослідження процесу формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності є надзвичайно важливим, оскільки саме його розуміння є невід'ємною частиною подальшого успіху означеного фахівця. Тож формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності є доцільним та своєчасним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

На користь актуальності досліджуваної проблеми свідчить те, що наукову роботу Олесі Юник виконано відповідно до теми кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Наукова тематика кафедри «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів» затверджена її кворумом 26 грудня 2023 року (протокол №5), а тема дисертаційного дослідження О. Юник затверджена Вченою радою цього закладу вищої освіти (протокол №8 від 28 березня 2024 року).

Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів

Не викликає сумніву наукова новизна дослідження, адже вперше представлено нову концепцію формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у процесі професійної діяльності; обґрунтовано сутність поняття «репутація викладача закладу вищої освіти»; розроблено критерії та параметри оцінювання позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у процесі професійної діяльності; запропоновано педагогічний інструментарій цілеспрямованого формування означеного феномену з визначенням самоустановок, реалізація яких забезпечує досягнення позитивного полюсу модальності репутації викладача закладу вищої освіти у процесі професійної діяльності. До того ж удосконалено методи досягнення бажаного результату викладачем закладу вищої освіти в комунікативній взаємодії з цільовою студентською аудиторією.

Відмітимо практичну значущість проведеного дослідження, що полягає в тому, що запропоновані у дисертаційній роботі педагогічні принципи, рекомендації, форми та методи можуть використовуватись у процесі професійної діяльності викладача закладу вищої освіти. Вихідні положення дисертаційної роботи також можуть використовуватись у лекційних курсах «Педагогіка», «Педагогіка вищої школи», «Педагогічна психологія», «Фахова педагогіка вищої школи» тощо.

Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях

Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження висвітлено у 8 наукових працях, з яких: 1 стаття у міжнародному науковому виданні, 3 статті у наукових виданнях України з педагогіки категорії «Б», 4 роботи апробаційного характеру. Зміст публікацій здобувачки, спрямованість міжнародних наукових конференцій, де відбулася апробація основних наукових положень та результатів дисертації, повною мірою розкривають дослідницьку проблему.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз дисертаційної роботи Олесі Юник засвідчує, що здійснене дослідження окресленої проблеми є цілісним і системним. Науковий апарат сформульовано професійно і коректно. З огляду на мету роботи, яка полягає в розробці й теоретичному обґрунтуванні педагогічного інструментарію цілеспрямованого формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти з експериментальною перевіркою його дієздатності у процесі професійної діяльності фахівця було визначено шість завдань дослідження, спрямованих на досягнення поставленої мети, а також визначено об'єкт і предмет дослідження.

Цінним є те, що для досягнення мети і вирішення поставлених завдань дослідження здобувачкою використано загальнонаукові методи наукового пізнання: теоретичні (аналіз наукової психолого-педагогічної та методичної літератури в межах досліджуваної проблеми, узагальнення передового досвіду роботи визначних педагогів, моделювання змісту вихідних положень психологічних досліджень у теорію і методику професійної освіти тощо) – для обґрунтування змісту позитивної репутації викладача закладу вищої освіти, визначення її структури, критеріїв та параметрів; емпіричні (спостереження, бесіди, анкетування, оцінювання, краудсорсингу, «репутаційного псевдоінформування», реінтерпретації, спіндокторінга, констатувальний та формувальний експерименти тощо) – для вивчення стану сформованості позитивної репутації викладача закладу вищої освіти, а також для розробки педагогічного інструментарію цілеспрямованого формування означеного феномену і визначення самоустановок, спрямованих на їх реалізацію у процесі професійної діяльності фахівця; методи математичної обробки результатів діагностування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у процесі проведення констатувального і формувального експериментів – для відстеження динаміки та доказу вірогідності кількісного і якісного аналізу

даних.

Структура дисертації зумовлена логікою наукового пошуку та окрім вступу складається з трьох розділів з висновками до кожного з них, а також з загальних висновків, додатків і переліку використаних джерел у кожному розділі. Обсяг дисертації складає 219 сторінок, з яких 171 – основного тексту. У переліку використаних джерел подано 209 найменувань, з яких 100 – іноземними мовами. Робота містить 22 таблиці та 10 рисунків.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації положень забезпечується різноманітністю джерельної бази, викладеною українською та іноземними мовами, зокрема маркетингу, менеджменту, бухгалтерського обліку та аудиту, юриспруденції, політології, соціології, психології та педагогіки.

Вартісним є те, що дисертантка коректно і виважено підходить до визначення структурно-функціональної моделі цілеспрямованого формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності, яка охоплює застосування всього спектру педагогічного інструментарію (форми, методи, прийоми, принципи, педагогічні умови та алгоритмічні самоустановки). Найефективнішими формами репутаціювання викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності виявились проактивна, реактивна та інтерактивна, а методами – освітній краудсорсинг, репутаційне псевдоінформування, реінтерпретація й спіндокторінг. О. Юник доведено, що цілеспрямоване формування позитивного полюсу модальності репутації викладача закладу вищої освіти можливе тільки за умови дотримання ним у професійній діяльності певних педагогічних принципів, а саме: акмеологічності, культуротворчого розвитку, гармонізації традиційного та інноваційного, інтенсифікації та індивідуалізації.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність

встановленим вимогам щодо оформлення

Структура та обсяг дисертаційного дослідження Олесі Олегівни відповідає меті та завданням. Робота виконана з дотриманням установлених

вимог. У вступі лаконічно висвітлено актуальність, зв'язок з науковими програмами та планами, коректно сформульовано мету та завдання, об'єкт і предмет, обґрунтовано теоретико-методологічну основу дослідження, методи, наукову новизну, практичне значення, презентовано апробацію результатів дослідження.

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ РЕПУТАЦІЇ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ» розглянуто зміст та структуру досліджуваного феномену у сучасному науковому дискурсі.

На особливу увагу заслуговує те, що ретельне студювання наукової літератури з обраної проблеми уможливило проаналізувати Олесею Юник різні погляди вчених на з'ясування сутності дефініцій, що інтегрують в системі наукового пошуку. Поняття «репутація викладача закладу вищої освіти», за її дослідженням, є модальним, оскільки передбачає наявність позитивної або негативної оцінки у представників цільової аудиторії. Позитивна репутація свідчить про переважання позитивних якостей означеного феномену над негативними, тоді як негативна – відповідно, негативних над позитивними. Існування нейтральної (нульової) оцінки репутації викладача закладу вищої освіти проявляється у випадку недостатньої сформованості в свідомості цільової аудиторії позитивних та негативних її якостей. Неоднозначна оцінка полюсу модальності репутації фахівця (як позитивного, так і негативного) представниками однієї або різних цільових аудиторій призводить до варіативних суджень про її носія і створює передумови для зникнення довіри до нього. Означеному феномену здобувачка надає таких ознак: винятковість, адже він ще не був об'єктом цілеспрямованих досліджень у педагогіці; здатність бути досягнутим завдяки сфокусованим образам, які існують у свідомості цільової аудиторії; неординарність та рідкісність; складність вимірювання тощо.

У другому розділі «МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ РЕПУТАЦІЇ ВИКЛАДАЧА

ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ» розкрито критеріально-параметричний базис дослідження обраної проблеми та стан сформованості репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності.

У дисертаційному дослідженні запропоновано розмежування стану сформованості репутації викладача закладу вищої освіти на полюси модальності (позитивний або негативний) та на чотири рівні їх сформованості (високий, середній, низький та дуже низький), а також обґрунтовано технології визначення кожного з них. Діагностика стану сформованості досліджуваного феномену, яка проводилась на базі трьох закладів вищої освіти, надала змогу констатувати: теорія підготовки викладача закладу вищої освіти та його професійна діяльність потребують ефективних технологій цілеспрямованого формування позитивного полюсу модальності репутації фахівця. Проведення констатувального експерименту засвідчило недостатній рівень сформованості позитивного полюсу модальності репутації у викладачів закладів вищої освіти, оскільки узагальнений показник полюсу модальності їх репутації становив 14,2 бала з 60 можливих, що умовно прирівнюється до 23,6 %, а ступінь сформованості означеного полюсу модальності репутації – 24,8 бала з 60 можливих, що умовно прирівнюється до 41,3 %.

Наукову цінність представляє *третій розділ* дисертаційного дослідження **«ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ РЕПУТАЦІЇ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ»**, де висвітлено педагогічний інструментарій формування означеного феномену з результатами експериментальної перевірки його реалізації в умовах практичної діяльності фахівців трьох вишів – Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради.

Вагомим науково-методичним доробком Олесі Юник є обґрунтування стратегії цілеспрямованого формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у процесі професійної діяльності, яку розмежовано на три послідовні стадії, де *перша стадія* спрямовується на самоналаштування і самопідготовку до подальшого процесу репутаціювання, *друга* – на реалізацію самокорекції поточної репутації викладача, а *третья* – на закріплення позитивного полюсу її модальності у свідомості представників його цільової аудиторії з уникненням у них «інформаційно-репутаційного голоду» про носія репутації.

Експериментальна перевірка дієздатності розробленого педагогічного інструментарію цілеспрямованого формування позитивного полюсу модальності репутації викладача закладу вищої освіти здійснювалась дисертанткою у 2024–2025 н. р. за участі 78 фахівців вищої школи як носіїв репутації та 678 представників цільової аудиторії. Позитивна динаміка від реалізації запропонованого педагогічного інструментарію формування позитивного полюсу модальності репутації викладача закладу вищої освіти склала 26,9 %, що надає підстави наголошувати на доцільності його використання у практичній діяльності фахівців вишів.

Оцінка змісту й оформлення дисертації

Відмітимо, що дисертаційна робота добре структурована і відповідає встановленим вимогам щодо оформлення. Стиль викладу в ній наукових положень, матеріалів досліджень та висновків зрозумілий і доступний для сприйняття.

Ознайомлення з текстом дисертації Олесі Юник дає підстави стверджувати, що дана наукова робота є цілісною, самостійною, завершеною працею, що пройшла належну апробацію та відповідає вимогам, що ставить МОН України.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи результати представленої Олесею Юник дисертаційної роботи, слушно висловити деякі зауваження та побажання, що мають дискусійний характер, і ні в якій мірі не впливають на значущість дисертаційного дослідження, а саме:

1. У дисертації зазначається, що «... упродовж проведення формувального експерименту учасники КГ (39 осіб) продовжували формувати свою репутацію стихійно, тоді як викладачам ЕГ (також 39 осіб) було запропоновано враховувати у своїй професійній діяльності алгоритмічні самоустановки цілеспрямованого шестифазного формування позитивного полюсу модальності власної репутації» (с. 162). Чому замість традиційних педагогічних настанов чи рекомендацій було застосовано алгоритмічні самоустановки формування досліджуваного феномену?

2. У дисертаційній роботі запропоновано процес цілеспрямованого формування позитивного полюсу модальності репутації викладача закладу вищої освіти у процесі професійної діяльності розмежувати на три послідовних стадії, де перша стадія спрямовується на самоналаштування і самопідготовку до подальшого процесу репутаціювання, друга – на реалізацію самокорекції поточної репутації викладача, а третя – на закріплення його позитивної репутації у свідомості представників цільової аудиторії з уникненням у них «інформаційно-репутаційного голоду» про носія репутації. Вважаємо недоречним розпочинати процес репутаціювання педагога з самокорекції без попереднього проведення самодіагностики, оскільки у випадку фіксації у деяких структурних компонентів репутації позитивного полюсу модальності зникне потреба в їх коригуванні.

3. У структурно-функціональній моделі формування репутації викладача закладу вищої освіти (рис. 3.1, с. 141) цільову аудиторію можна було б розмежувати на два сегменти (студентів та науково-педагогічних працівників) з окресленням впливу кожного із них на досліджуваний феномен.

4. Важко переоцінити практичне значення розроблених педагогічних умов, створення яких забезпечує цілеспрямоване формування позитивної

репутації викладача закладу вищої освіти. На наш погляд, доцільно було б більш деталізовано розкрити аспекти залежності досліджуваного феномену від індивідуально-творчого потенціалу кожного фахівця як потужного чинника його професійної самореалізації.

5. Пропоноване дисертаційне дослідження є цілісним і завершеним, що передбачає реалізацію практичного складника репутаціювання фахівця вищої школи. Саме тому доцільно було б розробити практичний poradnik / методичний посібник щодо цілеспрямованого формування позитивного полюсу модальності репутації викладача закладу вищої освіти.

Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

На підставі аналізу тексту дисертації можна засвідчити дотримання здобувачкою вимог академічної доброчесності в повному обсязі.

Загальні висновки

Враховуючи актуальність, новизну, завершеність, самостійність, вірогідність висновків і цілісність дисертації Олесі Юник на тему «Формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності», варто зазначити, що вона є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке виконано за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Дисертація містить науково обґрунтовані результати, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, достатньо повно оприлюднені в наукових працях та свідчать про особистий внесок здобувачки в науку. Робота відповідає галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю – 011 «Освітні, педагогічні науки» та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів

України від 06 березня 2019 № 167 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022), а Юник Олеся Олегівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з означеної спеціальності.

17.04.2026 р.

Офіційний опонент:

**доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецьких дисциплін
Комунального закладу вищої освіти
«Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради**

Володимир ЧЕРКАСОВ

**Підпис Володимира Черкасова засвідчую:
проректор з науково-педагогічної роботи
по організації освітнього процесу,
кандидат наук з соціальних комунікацій**



Оксана ТЕЛЕП